

ანა ღვინიაშვილი

ქორეოგრაფიული ხელოვნების მიმართულების

დოქტორანტი:

ხელმძღვანელი: ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი, ეკა გელიაშვილი,

კონსულტანტია: ბრიტანეთის საბჭოს

ხელოვნების განყოფილების მენეჯერი მაია დარჩია

**ინკლუზიური ცეკვის განვითარების
კრაეტიკა დიდ ბრიტანეთში**

დემოკრატიული საზოგადოების ჩამოყალიბების პროცესში მთელს მსოფლიოში აქტუალური გახდა საცეკვაო ხელოვნების საზღვრების გაფართოება, გამრავალფეროვნება და ყველა ადამიანის თანაბარი ჩართულობის უზრუნველყოფა. სწორედ ამიტომ, დროთა განმავლობაში, ცეკვისა და შეზღუდული შესაძლებლობების თვალსაზრისით ევროპაში შეიცვალა კულტურის პოლიტიკა. დადგა ინკლუზიური ცეკვის განვითარების საკითხი, როგორც სახელოვნებო, ასევე საგანმანათლებლო სექტორში. მსოფლიოში ინკლუზიური ცეკვის განვითარების საუკეთესო მაგალითად მოიხსენიება დიდი ბრიტანეთი. ეს ფაქტი უმთავრესად განპირობებულია ქვეყნის მდგრადი თანმიმდევრული კულტურის პოლიტიკით და მასშტაბური საერთაშორისო პროგრამების განხორციელებით. თემის მიზანია ბრიტანეთის სახელოვნებო და საგანმანათლებლო სექტორში ინკლუზიური ცეკვის წარმატებული პროგრამების თვისებრივი კვლევა, ანალიზი და ლიდერი საცეკვაო კომპანიების შედეგების გააზრება, რაც საბოლოო ჯამში მოგვცემს საქართველოში ინკლუზიური ცეკვის სტრატეგიული განვითარების გეგმის შექმნის შესაძლებლობას.

უნდა აღინიშნოს, რომ დიდ ბრიტანეთში „კულტურის პოლიტიკის შემქმნელი ძირითადი ინსტიტუტებია: ბრიტანეთის საბჭო, ინგლისის სამხატვრო საბჭო და შოტლანდიის ხელოვნების საბჭო“.¹ აღნიშნული ინსტიტუტები ვალდებულებას იღებენ ხელი შეუწყონ ინკლუზიური ცეკვის დანერგვა-განვითარებას როგორც ადგი-

1 Dance & Disability; A research on inclusive dance education & training in Greece, Netherlands, Sweden & the UK.; Dr. Betina Panagiotara, s. 52.

ლობრივ დონეზე, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ მსოფლიოში არსებობს ტენდენცია, როდესაც შშმ ხელოვნებას უმეტესად აფინანსებენ სოციალური და შშმ ორგანიზაციები, იშვიათად კულტურის ინსტიტუტები. ცალსახად შეიძლება ითქვას, რომ ეს არ არის კარგი ტენდენცია. სასურველია სახელოვნებო და საგანმანათლებლო პროგრამების დაფინანსებისას თავისთავად მოიაზრებოდეს ინკლუზიური მიმართულებაც.

ინკლუზიური ცეკვის მასშტაბური პროგრამების განხილვისას თავდაპირველად ყურადღებას გავამახვილებთ ბრიტანეთის საბჭოს „ევროპული რეგიონის ხელოვნებისა და შშმ პირთა განყოფილებაზე“, რომელიც მიზნად ისახავს სხვადასხვა სახის პროგრამების დაფინანსებას. აქვე ვიტყვით, რომ ბრიტანეთის საბჭო არ არის ორიენტირებული მხოლოდ ეროვნულ კულტურულ პოლიტიკაზე. ის საერთაშორისო ქსელებთან თანამშრომლობითა და სხვადასხვა ინიციატივით ცდილობს ევროპაში ზოგადად ინკლუზიური ხელოვნების შეცვლას, ყურადღებას ამახვილებს სხვადასხვა ქვეყნებს შორის გამოცდილებების ერთმანეთთან გაზიარებაზე. შედეგად, ცეკვის ახალი ესთეტიკით ევროპაში სულ უფრო და უფრო მეტი ორგანიზაცია ინტერესდება. გარდა ამისა, ბრიტანეთის საბჭომ სხვადასხვა ორგანიზაციათა ჩართულობით ბოლო წლებში რამდენიმე მასშტაბური პროექტი განახორციელა, რამაც დიდწილად გაზარდა ინკლუზიური ცეკვის შესახებ ცნობადობა და ხელი შეუწყო შშმ პირების ცეკვაში ჩართულობას.

აღსანიშნავია, რომ ინკლუზიური ცეკვის მდგრადი განვითარებისათვის განხორციელდა ორი უმნიშვნელოვანესი პროექტი: **„ევროპა წვდომის მიღმა“** და **„შეუმღუდავი შესაძლებლობები: სწორი ნაბიჯების გადადგმა“**, რომლებმაც ევროპასა და სამხრეთ კავკასიაში ხელი შეუწყო შშმ ხელოვნების ცეკვაში ჩართულობასა და მათ განვითარებას. 2014 წლიდან ევროკომისიის პროგრამის Creative Europe დაფინანსებით მიმდინარე პროექტი – **„ევროპა წვდომის მიღმა“** (Creative Europe არის ევროკომისიის ჩარჩო პროგრამა კულტურისა და აუდიოვიზუალური სექტორების მხარდაჭერისთვის. ხელს უწყობს ევროპის კულტურულ და შემოქმედებით სექტორებს) „ხელს უწყობს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ხელოვნებას თანამედროვე თეატრისა და ცეკვის სექტორების მინის ტერის დამსხვრევაში. პროექტის ძირითადი პარტნიორე-

ბი არიან ბრიტანეთის საბჭო (რომელიც ამ პროექტისთვის მუშაობს დიდ ბრიტანეთსა და პოლონეთში), ონასისი სტევი (საბერძნეთი), Holland Dance Festival (ნიდერლანდები), კამპნაგელი (გერმანია); Per.Art (სერბეთი), Skånes Dansteater (შვედეთი), Oriente Occidente (იტალია). ამ 7 სახელოვნებო ორგანიზაციის მიზანია: დაეხმაროს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ხელოვანებს თავიანთი მხატვრული სიახლეებისა და კარიერის ინტერნაციონალიზაციაში; განავითაროს წამყვანი ორგანიზაციების ქსელი უმაღლესი დონის პრეზენტაციისა და კომისიის ვალდებულებით; შექმნას ევროპის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ხელოვანების მიერ მაღალი ხარისხის ინოვაციური შრომებით დაინტერესებული ევროპელი აუდიტორია; მოახდინოს ფართო საშემსრულებლო ხელოვნების ბაზარზე ინსტრუმენტების შემუშავება და განმარტება; ითანამშრომლოს მსოფლიოს წამყვან სახელოვნებო სექტორებთან „არაჩვეულებრივი“ მხატვრული ნაწარმოებების გასაუმჯობესებლად და იზრუნოს პროფესიონალ ხელოვანთა აღზრდაზე¹.

პროექტის - „ევროპა წვდომის მიღმა“ - გარდა, ბრიტანეთის საბჭოს მიერ 2015-2019 წლებში სამხრეთ კავკასიაში, განხორციელდა ინკლუზიური საცეკვაო ხელოვნებისა და კულტურის განვითარების სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი პროგრამა - „**შეზღუდავი შესაძლებლობები: სწორი ნაბიჯების გადადგმა**“. მისი მთავარი იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ არ არსებობს შეზღუდვა მათთვის, ვინც ოცნებობს, მიუხედავად მათი წარმომავლობისა თუ ფიზიკური შესაძლებლობისა. დღესდღეობით, პროგრამა მოიცავს ვორქშოპებს, საგანმანათლებლო ფორუმებსა და წარმოდგენებს. 2015 წლიდან მოყოლებული პროგრამამ მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია როგორც ხელოვნებასა და თეატრზე, ასევე პროგრამის მონაწილე ქვეყნებში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების ცხოვრებაზე. ყველა ქვეყანაში, სადაც არსებობს პროექტი „შეზღუდავი შესაძლებლობები: სწორი ნაბიჯების გადადგმა“, შედეგები თანაბრად გამოვლიდა. საქართველოში შეიქმნა ინკლუზიური საცეკვაო კომპანია და მან მუშაობა დაიწყო ინტერ-რეგიონულ პლატფორმაზე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ხელოვანთა შემდგომი განვითარების მიზნით. ინკლუზია გახდა საქართველოს კულტურ-

¹ Europe Beyond Access,

<https://www.disabilityartsinternational.org/europe-beyond-access/>

რის პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტი და საგრანტო კონკურსის დაარსების მიზები სომხეთში. შშმ შემსრულებლები ჩაერთნენ თეატრალურ საქმიანობაში და დაიკავეს ისეთი პოზიციები, რომლებიც მანამდე მიუწვდომელი იყო მათთვის. ამერბაიჯანში, ინოვაციური თეატრალური ტექნიკა გამოიყენება როგორც ინკლუზიურ ხელოვნებაში სოციალური ცვლილების იარაღი. უკრაინის პირველი ლედის საყოველთაოდ ცნობილმა პატრონაჟმა შეცვალა საზოგადოების შეხედულებები შშმ პირთა როლის შესახებ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში¹.

გარდა ამგვარი მასშტაბური პროექტისა, დიდი ბრიტანეთი მტკიცე და ნათელი კულტურის პოლიტიკით მხარს უჭერს და აფინანსებს ინკლუზიური ცეკვის განვითარებას გრძელვადიან პერსპექტივაში. ეს გარემოება იძლევა ლიდერი ინკლუზიური საცეკვაო კომპანიების Candoco dance company და Stopgap dance company წარმოჩენისა და მდგრადი განვითარების შესაძლებლობას, როგორც ეროვნულ დონეზე, ასევე მსოფლიო მასშტაბით. ისინი მთელს მსოფლიოში მოგზაურობენ საკუთარი ქვეყნის ინკლუზიური ცეკვის ელჩებად და ცდილობენ გამოცდილების გაზიარებას. გარდა ამისა, Candoco dance company და Stopgap dance company საგანმანათლებლო და სახელოვნებო სექტორებისთვის ქმნიან კონკრეტულ სასწავლო პროგრამებს და მუდმივად ცდილობენ გახდნენ ლიდერები ინკლუზიური ხელოვნების პოლიტიკის ფორმირებაში. აღსანიშნავია, რომ 2008 წლიდან, ბრიტანეთში, დაიწყო ინკლუზიური ცეკვის აქტიური პოპულარიზაცია და ეს საცეკვაო კომპანიები, თავისი სპექტაკლებით, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდნენ მსოფლიოში ხელოვნების პოლიტიკის დემოკრატიული გზით ფორმირების საქმეში. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ Candoco dance company 1991 წელს დააარსა Celeste Dandeker-Arnold OBE და Adam Benjamin-მა, თავდაპირველად მხოლოდ პროფესიონალი მოცეკვავეებით, შშმ პირების ჩართულობის გარეშე და შემდეგ გახდა ინკლუზიური. რამაც შექმნა უპრეცედენტო მაგალითი მთელ მსოფლიოში. ქენდუკოს საცეკვაო კომპანია დღემდე ცდილობს საცეკვაო ხელოვნების მისაწვდომობის გაზრდას ყველასათვის. „ჩვენ ვინმეს კი არ ვეხმარებით, ჩვენ ვქმნით ხელოვნებას

¹ შეუზღუდავი შესაძლებლობები: სწორი ნაბიჯების გადადგმა, რატომ ვაკეთებთ ამას? <https://www.britishcouncil.ge/programmes/arts/unlimited>

და აგვყავს ის უმაღლეს დონეზე, ჩვენი მეთოდები განუწყვეტელი სწავლა და სცენაზე საკუთარი შესაძლებლობების სრულქმნაა“, – ამბობს Candoco-ს ხელმძღვანელი.¹

„სტოპგაპის“ საცეკვაო კომპანია, როგორც საზოგადოებრივი საცეკვაო პროექტი, ცოტა მოგვიანებით, 1995 წელს დაარსდა და მხოლოდ ორი წლის შემდეგ პროფესიონალურ საცეკვაო კომპანიად გადაიქცა. „სტოპგაპი“ მალე გახდა ინკლუზიური ცეკვის ერთ-ერთი ლიდერი, როგორც პროფესიული, ისე საგანმანათლებლო თვალსაზრისით. ორივე კომპანია – „სტოპგაპი“ და „ქენდუკო“ არის ეროვნული პორტფოლიოს ორგანიზაციები, რომლებიც დაფინანსებულია ხელოვნების საბჭოს მიერ“. ამჟამად, კომპანიას აქვს მყარი საგანმანათლებლო პროფილი, რომელიც მიზნად ისახავს ახალგაზრდა მოცეკვავეებისა და წამყვან ხელოვანთა აღზრდას ინკლუზიური ცეკვის მხარდაჭერისათვის. კომპანიის წევრებს მიაჩნიათ, რომ ინკლუზიური ცეკვა ყველასთვის სასარგებლოა. ოფიციალურად „Stopgap Dance Company ინგლისის სამხატვრო საბჭოსთან პარტნიორობით მუშაობს, როგორც ეროვნული პორტფოლიოს ორგანიზაცია. ჩვენ ვართ Farnham Maltings-ის რეზიდენტი კომპანია“.²

Stopgap ასევე არის ინკლუზიური ქორეოგრაფიის ექსპერტი და ინკლუზიური ნამუშევრების შექმნისათვის შეზღუდული შესაძლებლობის ხელოვანების აღზრდის დიდი გამოცდილების მქონე. სწორედ ამიტომ, Stopgap Dance Company ქმნის მსოფლიო დონის პროდუქციას განსაკუთრებული შესაძლებლობების მქონე მოცეკვავეების ჩართულობით, რომლებიც აღიარებულნი არიან ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე. მათი მუშაობის შედეგი არის ის, რომ:

- „კომპანიამ ოცი წლის განმავლობაში შეიმუშავა საკუთარი სასწავლო პროგრამა, რადგან ბრიტანეთში საცეკვაო განათლება შშმ პირებისთვის უაღრესად მიუწვდომელი იყო“;³
- დაარსების დღიდან წარმატებით მოახერხა მოყვარული შშმ მოცეკვავეებისგან ჩამოეყალიბებინა საერთაშორისო დონეზე

1 მოდი, ვისაუბროთ ამაზე..., მ. იაშვილი

<https://www.theatrelife.ge/modivisaubrotamaaze?fbclid=IwAR39ziGUffOM->

2 About Us, <https://www.stopgapdance.com/about/about-us>

3 Dance & Disability; A research on inclusive dance education & training in Greece, Netherlands, Sweden & the UK.; Dr. Betina Panagiotara, გვ. 22.

- აღიარებული პროფესიონალი მოცეკვავეები;
 - შეიმუშავა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა პროფესიული განვითარების სტრატეგია და ახლა უკვე მათ შეუძლიათ გაუზიარონ თავისი გამოცდილება პარტნიორ ორგანიზაციებს;
 - კომპანიაში ატარებენ სემინარებს, მასტერკლასებსა და ტრენინგებს ადგილობრივ ხელოვანებთან და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებთან, რათა მოხდეს მათი ცნობიერების ამაღლება ინკლუზიური ცეკვის შესახებ;
 - მუშაობენ საცეკვაო სკოლებთან, სილაბუსის პროვაიდერთან, პროფესიონალურ კომპანიებთან, რათა მათ თავიანთი სასწავლო დებულებები ხელმისაწვდომი გახადონ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის, როგორც საგანმანათლებლო აგრეთვე სახელოვნებო სექტორში;
 - სტოპგაპი გახდა ქორეოგრაფიული სააგენტო ცვლილებებისათვის, რომელიც ცეკვასა და საშემსრულებლო ხელოვნებას უფრო მრავალფეროვანსა და ხელმისაწვდომს ხდის; მუშაობენ მასშტაბურად და ასრულებენ თავის წარმოდგენებს პოპულარულ ადგილებში, რაც განსაზღვრავს მაღალი დონის კომპანიის ხარისხს;
 - კომპანიის მუშაობა იძლევა იმის მაგალითს, თუ რა დონეზე შეუძლია განვითარება ინკლუზიურ ცეკვას;
 - მთელი მსოფლიოს მასშტაბით ინკლუზიური ცეკვით დაინტერესებულ მომხმარებლებს ინტერნეტის მეშვეობით უწევს კონსულტაციებს;
 - თანამშრომლობს სხვადასხვა უნივერსიტეტთან, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან ინკლუზიური საცეკვაო პრაქტიკის დანერგვით; მონაწილეობს აკადემიურ დისკუსიებში და კონფერენციებში.
- CandoCo Dance Company და Stopgap Dance Company ყველაზე ცნობილი კომპანიებია დიდ ბრიტანეთში, მაგრამ არსებობს კიდევ რამდენიმე კომპანია, რომელსაც აქვს ეროვნული პროფილი, მათ შორის არის Common Ground Sign Dance Theatre, რომელსაც ხელმძღვანელობს სმენადაქვეითებული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და მრავალფეროვანი ხელოვანებისა და პროდიუსერების ჯგუფი.

1986 წელს Common Ground-მა შექმნა საცეკვაო წარმოდგენის სტილი. აქ არის გაერთიანებული ჟესტური ენა, ცოცხალი მუსიკა და ქორეოგრაფია, რომელიც ქმნის ხელოვნების ახალ ფორმას. Common Ground Sign Dance Theatre ატარებს სემინარებს შშმ პირებთან და საშუალო სკოლების ჯგუფებთან, სადაც მონაწილეობას იღებენ ყრუ და სმენადაქვეითებული მოცეკვავეები და ემსახურება ჟესტების ენის ინტეგრირებას სპექტაკლში.

დიდ ბრიტანეთში ასევე არსებობს Anjali Dance Compan, რომელშიც დასაქმებულია შშმ მოცეკვავეები სწავლის უნარის დაქვეითებით. კომპანიამ შექმნა რადიკალურად ახალი პერსპექტივა თანამედროვე ცეკვისთვის. ბოლო ოცდახუთი წლის განმავლობაში Anjali-ის მოცეკვავეების მიღწევებმა მოიპოვა აღიარება და როგორც საშემსრულებლო ხელოვნები ისინი მიიღო საზოგადოებამ. კომპანიის მუშაობამ ხელი შეუწყო სწავლის უნარის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა შემოქმედებითი და მხატვრული პოტენციალის შეცვლას. აღნიშნული კომპანიის მოცეკვავეები სწავლის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ადამიანებისთვის ესთეტიკური მრავალფეროვნებისა და თანაბარი შესაძლებლობების ადვოკატირების ცენტრალური ფიგურები იყვნენ. ისინი ხშირად საუბრობენ კონფერენციებსა და სემინარებზე და აქტიურად გამოიჩნდნენ ტელევიზიებში.¹

მიუხედავად იმისა, რომ დიდი ბრიტანეთი ინკლუზიური ცეკვის მიმართულებით ახორციელებს უმნიშვნელოვანეს პროექტებს და ხელს უწყობს ინკლუზიური საცეკვაო კომპანიების განვითარებას, იქ მაინც არსებობს „იდეალური სხეულის“ ცნება, რაც ძალზე ართულებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოცეკვავეების ინტეგრირებას პროფესიული ცეკვის სფეროში.

ქოვენთრის უნივერსიტეტში ჩატარებული კვლევის ავტორი სარა უოლტი თავის სტატიაში „ცეკვა და შეზღუდული შესაძლებლობები“ აღნიშნავს, რომ „სანამ რამდენიმე პროფესიონალმა საცეკვაო კომპანიამ არ ჩაატარა მნიშვნელოვანი მუშაობა შშმ მოცეკვავეებთან 1980-იანი წლებიდან საჭიროების გადასატრელად, საგანმანათლებლო ჩარჩო არ შეცვლილა. ამრიგად, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოცეკვავეებისთვის რჩება ტრენინგი, რის გამოც, ქორეოგრაფიულ მიმართულებაზე შშმ სტუდენტები

¹ History, <http://www.anjali.co.uk/history/>

მარგინალიზებულნი არიან“¹.

აღსანიშნავია, რომ ბრიტანეთში არსებობს coventry-ის წამყვანი უნივერსიტეტის მაგალითი, რომელიც მიესაღმება ინკლუზიურ ხელოვნებას და იძლევა ცვლილებების შესაძლებლობას. რაც მთავარია, ამ უნივერსიტეტში ხორციელდება სამეცნიერო კვლევები ინკლუზიური ცეკვის მიმართულებით. მათი კარი ღიაა, როგორც ტიპური განვითარების, ასევე განსაკუთრებული საჭიროების მქონე სტუდენტებისთვის. ქოვენთრის უნივერსიტეტის საგანმანათლებლო პროგრამები, სასწავლო გეგმები მუდმივად იცვლება და ადაპტირდება სტუდენტების საჭიროებებზე. უნივერსიტეტი სწავლა-სწავლების პროცესში ცდილობს ყველა შესაძლებლობის მქონე სტუდენტის დაკმაყოფილებას საჭირო სასწავლო რესურსით. მიუხედავად ამ შესაძლებლობისა, გაერთიანებულ სამეფოში მაინც შედარებით მცირე რაოდენობის შშმ სტუდენტი იღება უმაღლეს განათლებას.

საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ „ქოვენთრის უნივერსიტეტმა“ არსებული გამოწვევების საპასუხოდ დაიწყო თანამშრომლობა გეოგრაფიულად ახლოს მდებარე ჰერეფუდის ეროვნულ კოლეჯთან, სადაც სწავლობენ შშმ სტუდენტები. გარკვეული პერიოდის მანძილზე, რამდენიმე წლით, ქოვენთრის უნივერსიტეტის სამაგისტრო პროგრამის კურსდამთავრებულები ჰერეფუდში ასწავლიდნენ ქორეოგრაფიას „ცეკვისა და პროფესიონალური პრაქტიკის კურსების“ ფარგლებში. ამ პროგრამის შედეგად, უნივერსიტეტმა მოიპოვა ეროვნული აღიარება აღნიშნულ სფეროში საქმიანობისათვის, რამაც განაპირობა მცირე, თუმცა რეგულარული ტემპით, შშმ სტუდენტების დარეგისტრირება ქოვენთრის უნივერსიტეტის ცეკვის კურსებზე.

ცეკვის გაკვეთილზე შშმ სტუდენტებთან მუშაობის ადრეულ ეტაპზე ნათელი გახდა, რომ ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური და პროდუქტიული გზა სტუდენტის სწავლებისას სწავლის ხელშემწყობი გუნდის ჩამოყალიბებაა. ესენი არიან ცეკვის ექსპერტები და სწავლაში დამხმარე ასისტენტები, რომლებიც უზრუნველყოფენ შშმ სტუდენტის მხარდაჭერას სასწავლო პროგრამასთან სრულყოფილად ინტეგრირებისათვის. ასისტენტი ასევე ხელს უწყობს სტუ-

1 Dance & Disability; A research on inclusive dance education & training in Greece, Netherlands, Sweden & the UK.; Dr. Betina Panagiotara, გვ. 22.

დენტს, რათა მან წარმატებით დახუროს კურსი და გადაინაცვლოს დასაქმების სფეროში. სწავლაში დამხმარე ასისტენტი წარმოადგენს ნაწილობრივ მენტორს და სანდო მეგობარს. დამხმარე ასისტენტის როლი და მოვალეობა შემუშავდა ერთობლივად სახელმძღვანელოს შექმნის შედეგად, რომელიც ხელს უწყობდა, როგორც დამხმარე ასისტენტს, ასევე სტუდენტსა და პერსონალთა მთლიან გუნდს. გარდა ამისა არსებობს კიდევ რეკომენდაციები, რომლებიც შესაძლებელია გამოვიყენოთ სხვა ქვეყნების კონტექსტშიც. მაგალითად: „სწავლების შედეგების მისაღწევად აუცილებელია კლასების ადაპტირება მონაწილეთა საჭიროებებზე; ასევე ცეკვის მასწავლებლებს ესაჭიროებათ მხარდაჭერა და სპეციალური მომზადება, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ მათ შეეძლოთ ინკლუზიური ცეკვის გაკვეთილების გაძღოლა. უკუკავშირი ძალიან მნიშვნელოვანია მოსწავლეებისთვის; ინტეგრაცია გულისხმობს, ცეკვის სწავლების ჩვეულებრივი სასწავლო მოდელების და კრიტიკურიუმების გადააზრებას; საკანონმდებლო და საკომუნიკაციო სფეროებში მიღწეული პროგრესის მიუხედავად, მაინც არსებობს ცრურწმენები; შშმ სტუდენტებისთვის მისაბაძი მაგალითები აუცილებელია“.¹

წინამდებარე საკითხების გარდა პრობლემას წარმოადგენს ფინანსური სირთულეები და ტრანსპორტირება. მიუწვდომელი ადგილები და საცეკვაო კულტურის გაცნობა, რაც კიდევ უფრო ართულებს ცეკვის ხელმისაწვდომობას. ხელმისაწვდომობის საკითხები ასევე ასოცირდება კლასობრივ და ფინანსურ რეალობასთან, ხოლო ცეკვა ხშირად განიხილება ელიტარულ ხელოვნებად, რომელიც მოიცავს იდეალურ სხეულს. ასე რომ, სწორია ის მოსაზრება, რომლის თანახმადაც – ცეკვაზე წვდომა შეზღუდულია და ძნელია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მონაწილეობის მოტივაცია.

ინკლუზიური ცეკვის პროგრამების თვისებრივი კვლევის ანალიზისა და ლიდერი საცეკვაო კომპანიების შედეგების განხილვის საფუძველზე შესაძლებელია ითქვას, რომ დიდ ბრიტანეთში ინკლუზიური ცეკვის განვითარების მიმართულებით სახელმწიფოს მხარდაჭერის მნიშვნელობა და თანმიმდევრული კულტურული

1 Dance & Disability; A research on inclusive dance education & training in Greece, Netherlands, Sweden & the UK.; Dr. Betina Panagiotara, გვ. 22.

პოლიტიკა აშკარაა. მსოფლიოს მასშტაბით განხორციელებული პროექტები და კერძო საცეკვაო კომპანიების მუშაობა გარკვეულწილად ქმნიან შშმ ხელოვანებისათვის თანაბარ საცეკვაო გარემოს. მიუხედავად ამისა, მაინც არ არის ქვეყანაში ბევრი ადაპტირებული საცეკვაო სივრცე და ეს რჩება მთავარ გამოწვევად. ქოვენთრის უნივერსიტეტი და ლიდერი ინკლუზიური საცეკვაო კომპანიები, ვფიქრობთ დროთა განმავლობაში სრულად შეცვლიან ცეკვის სწავლების მიდგომებს, როგორც სახელოვნებო აგრეთვე საგანმანათლებლო სექტორში. საგულისხმოა ის, რომ ბრიტანეთში თეორეტიკოსებისა და პრაქტიკოსების უმეტესობა ამტკიცებენ, რომ ინკლუზიური ცეკვის შესახებ თეორიული კვლევები უდიდეს წვლილს შეიტანს ამ მიმართულების განვითარებაში და შექმნის საერთო საფუძველს შემდგომი კვლევებისთვის. ეს უკანასკნელი კი გაზრდის ინკლუზიური ცეკვის მდგრადი განვითარების შესაძლებლობებს როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო დონეზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- იაშვილი, მ., „მოდის ვისაუბროთ ამაზე...“, ქართული თეატრის ელექტრონული არქივი, <https://www.theatrelife.ge/modivisaubrotam#aaze?fbclid=IwAR39ziGUffQM->
- შეუზღუდავი შესაძლებლობები: სწორი ნაბიჯების გადადგმა, რატომ ვაკეთებთ ამას?, <https://www.britishcouncil.ge/programmes/arts/unlimited>
- About Us, <https://www.stopgapdance.com/about/about-us>
- Dance & Disability; A research on inclusive dance education & training in Greece, Netherlands, Sweden & the UK.; Dr. Betina Panagiotara;
- Europe Beyond Access, <https://www.disabilityartsinternational.org/europe-beyond-access/>
- History, <http://www.anjali.co.uk/history/>
- Signdance collective international, <https://www.signdancecollectiveinternational.com/>
- We are a world-leading professional dance company continually expanding perceptions of what dance can be, <https://candoco.co.uk/who-we-are/>

CHOREOLOGY

Ana Ghviniashvili

Doctoral student Choreography field of Faculty of drama Scientific
and practical
supervisor: Assoc. Prof. Ekaterine Geliashvili

THE PRACTICE OF INCLUSIVE DANCE DEVELOPMENT IN THE UK

The UK's inclusive cultural policymakers are the British Council, the Arts Council England and the Scottish Arts Council. These organizations are committed to promoting inclusive dance, both locally and abroad. The British Council, with the involvement of various organizations, has implemented a number of large-scale projects in recent years, which have significantly increased awareness of inclusive dance in the arts field and promoted the involvement of people with disabilities.

The firm and clear cultural policy of the UK supports and funds the development of inclusive dance in the long run. This circumstance allows the Candoco dance company and the Stopgap dance company to present themselves nationally and globally. They travel as ambassadors of their own country's inclusive dance and try to share their experiences all over the world. In addition, the Candoco dance company and the Stopgap dance company create specific training programs for the educational and arts sectors and constantly strive to become leaders in shaping inclusive arts policy. It is also noteworthy that inclusive dance has been actively promoted in the UK since

2008, and these companies, with their performances, have had a significant impact on the democratic shaping of world art policy.

Considering the context of the education sector exists a notable example of Coventry's leading university, which welcomes inclusive art and allows for change. Most importantly, this university conducts scientific research in the field of inclusive dance. Their doors are open to students of both typical development and special

needs. Coventry University education programs and curricula are constantly changing and adapting to the needs of students.

In modern Britain, it is believed that there is still much to be done in terms of involving people with disabilities in dance, but the importance of state support and consistent cultural policies is evident. Most theorists and practitioners claim that theoretical studies on inclusive dance will make a significant contribution to the development of this field. Despite the achievements in the UK, there is still not much available dance space for people with disabilities, and this remains a major challenge. We think inclusive dance companies and continuing education programs will completely change dance teaching policies over time, both locally and internationally.